

# Vogel en kogel

**'Sintemerteveugelke, haaj ei roeëd keugelke', zo begint een oud kinderversje waarmee op Sint Maartensavond de kinderen bedelend langs de deuren gingen. 'Keugelke' is het verkleinwoord van 'kogel', dat mantelkap betekent. Niet alleen het Sintemerteveugelke (de ijsvogel) heeft een mantelkapje van gekleurde veren, ook onze schutters droegen een bontgekleurde 'kogel'.**

Nederweert kende vóór de Franse Tijd twee schutterijen, de Alde (oude) Schutten van St. Joris, en de Jonge Schutten van St. Antonius. Leveroy had haar eigen schuttersgilde, dat van St. Barbara. Hun oorsprong ligt in de vijftiende eeuw. In Nederweert bestond het bestuur van elke schutterij uit twee dekens, een bode, een kapitein en een alfaris (vaandeldrager). De bewapende schutters speelden een actieve rol bij de bescherming van inwoners en hun veestapel in tijden van oorlog en onveiligheid. Ook namen zij deel aan de jaarlijkse wolvenjachten in de Peel. Tijdens kerkelijke feestdagen, met name tijdens de Sacramentsprocessie, speelden de schutterijen een ceremoniële rol. Gewapend met schietgeweren en onder begeleiding van trommels en vaandel trokken de schutters mee in de processie. Iedere schutter moest, in volle bewapening en gekleed met een nieuwe kogel (mantelkap), verplicht deelnemen aan de optocht.

Het jaarlijkse hoogtepunt was ongetwijfeld het vogelschieten, het schuttersfeest waarbij met kruisbogen en later met vuurwapens op een houten vogel werd geschoten. Het is bekend dat reeds vroeg in de zestiende eeuw de Weerter graaf en gravin van Horne aanwezig waren tijdens het Nederweerder schuttersfeest. Zij mochten als eregasten de eerste schoten lossen. Een quitantie van de gemeente uit 1519 laat zien dat bij zo'n grafelijk bezoek de drank rijkelijk vloeide. Er werd voor ruim negen gulden wijn gedronken, ongeveer tweemaal het jaarsalaris van de dorpsonderwijzer in datzelfde jaar.

De beste schutter mocht zich koning noemen en schonk een zilveren plaat met naam en jaartal aan het gilde. Het was gebruikelijk dat daarop zijn beroep symbolisch werd uitgebeeld. De oudste Nederweerder schuttersplaat dateert uit 1664 en is van Claes Ramekers. Deze timmerman liet een winkelhaak afbeelden. Op andere platen staat



*De oudste zilveren koningsplaat van St. Lucie.  
Foto: Leo Koppens/SGN.*

bijvoorbeeld een destilleerkolf (jeneverstoker Walkers, 1787), hoefijzer (smid Vullers, 1893) of een truck (vrachtwagenchauffeur Verheijen, 1997).

Bij de komst van de Fransen in 1797 werden de schutterijen formeel opgeheven. Daarna leidden ze lange tijd een bestaan met ups en downs. Tegenwoordig kent de gemeente Nederweert vier schutterijen; in Nederweert de in 1952 opgerichte St. Antonius en St. Lucie (1949), St. Odilia uit Ospel (1956), en St. Barbara uit Leveroy. De gilden kennen tegenwoordig ook schutterskoninginnen. Het gilde van St. Lucie heeft de oude zilveren koningsplaten, die vroeger toebehoorden aan de Alde en Jonge Schutten, in langdurige bruikleen van de gemeente. En daardoor kan St. Lucie gezien worden als de erfopvolger van de middeleeuwse Nederweerder schutterijen.

Alfons Bruekers

Voor de naam van de schutterskoningin 2011 en al haar voorgangers van St. Lucie surft U naar [www.nederweertsverleden.nl](http://www.nederweertsverleden.nl), tabblad genealogie/bronnen.